

Transformacja gospodarcza firm i instytucji okołogórnich w związku z wygaszaniem górnictwa węglowego

Janusz Olszowski
Prezes Górniczej Izby Przemysłowo-Handlowej

*VI Posiedzenie Śląskiego Forum Ekspertów
Katowice, 25.03.2021 r.*

Potencjał górnictwa węgla kamiennego

**Producenci
węgla
kamiennego**

**Producenci
maszyn i urządzeń
górnictw**

**Przetwarzanie
węgla i innych
produktów
towarzyszących**

**Zaplecze
naukowo-
badawcze**

Firmy usługowe

Miejsca pracy w polskim górnictwie węgla kamiennego

Na koniec grudnia 2020 r. – 80 017 osób,
w tym w województwie śląskim 71 281 osób

od grudnia 2019 r. do grudnia 2020 r. zatrudnienie spadło o 3 280 osób

Producenci maszyn i urządzeń górniczych na przykładzie członków Górniczej Izby Przemysłowo-Handlowej

ARTECH RYBNIK Sp. z o.o.
Becker-Warkop Sp. z o.o.
Compensus Sp. z o.o.
Dąbrowska Fabryka Maszyn Elektrycznych
DAMEL S.A.
DEMETRIX Sp. z o.o. Sp.k.
ELEKTROMETAL S.A.
Elgór+Hansen S.A.
Elmech Kazeten Sp. z o.o.
Fabryka Maszyn i Urządzeń OMAG Sp. z o.o.
Fabryka Taśm Transporterowych Wolbrom S.A.
Fabryki Sprzętu i Narzędzi Górniczych Grupa
Kapitałowa FASING S.A.
FAMUR S.A.
GLIMARPOL Sp. z o.o.
Grupa Powen-Wafapomp S.A.

Joy Global (Poland) Sp. z o.o.
MOJ S.A.
MWM Elektro Sp. z o.o.
Przedsiębiorstwo HYDROMEL Sp. z o.o.
Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo Usługowe
MARTECH-PLUS S.J.
Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe
MALINEX Ryszard Malinowski
PUMAR Sp. z o.o.
Rogum Kable Sp. z o.o.
Sandvik Polska Sp. z o.o. Mining and Rock Technology
Oddział w Tychach
Sempertrans Bełchatów Sp. z o.o.
Siemag Tecberg Polska Sp. z o.o.
Weir Minerals Poland Sp. z o.o.

Firmy usługowe na przykładzie członków Górnictwej Izby Przemysłowo-Handlowej

Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Katowicach

Barosz-Gwimet Sp. z o.o.

Centrala Zbytu Węgla Węglzbyt S.A.

Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego S.A.

Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego Sp. z o.o.

CHITEC Sp. z o.o.

COIG S.A.

CTL Maczki-Bór S.A.

ELTRANS Sp. z o.o.

Gliwicki Zakład Usług Górniczych Sp. z o.o.

HALDEX Spółka Akcyjna

Holding KW Sp. z o.o.

J.S. Hamilton Poland Sp. z o.o.

Konsorcjum Przedsiębiorstw Robót Górniczych i Budowy
Szybów S.A.

Partner Serwis Sp. z o.o. Oddział w Dąbrowie Górniczej

Primetech S.A.

Przedsiębiorstwo OPA - LABOR Sp. z o.o.

WĘGLOKOKS S.A.

Wydawnictwo Gospodarcze Sp. z o.o.

ZOK Sp. z o.o.

Zaplecze naukowo-badawcze górnictwa na przykładzie członków Górniczej Izby Przemysłowo-Handlowej

Centrum Naukowo-Przemysłowe EMAG S.A.

Fundacja Nauka i Tradycje Górnicze

Główny Instytut Górnictwa

Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla

Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią - PAN

Instytut Mechaniki Górotworu Polskiej Akademii Nauk

Instytut Techniki Górniczej KOMAG

JSW Innowacje S.A.

Wydział Górnictwa, Inżynierii Bezpieczeństwa i Automatyki Przemysłowej Politechniki Śląskiej

Przetwarzanie węgla i innych produktów towarzyszących

- wytwórcy energii elektrycznej i ciepła;
- firmy transportujące węgiel i inne kopaliny;
- przedsiębiorstwa zagospodarowujące skałę płonną:
 - drogownictwo;
 - rekultywacja;
 - melioracja;
 - budownictwo hydrologiczne;
 - niwelacja i makroniwelacja terenów.

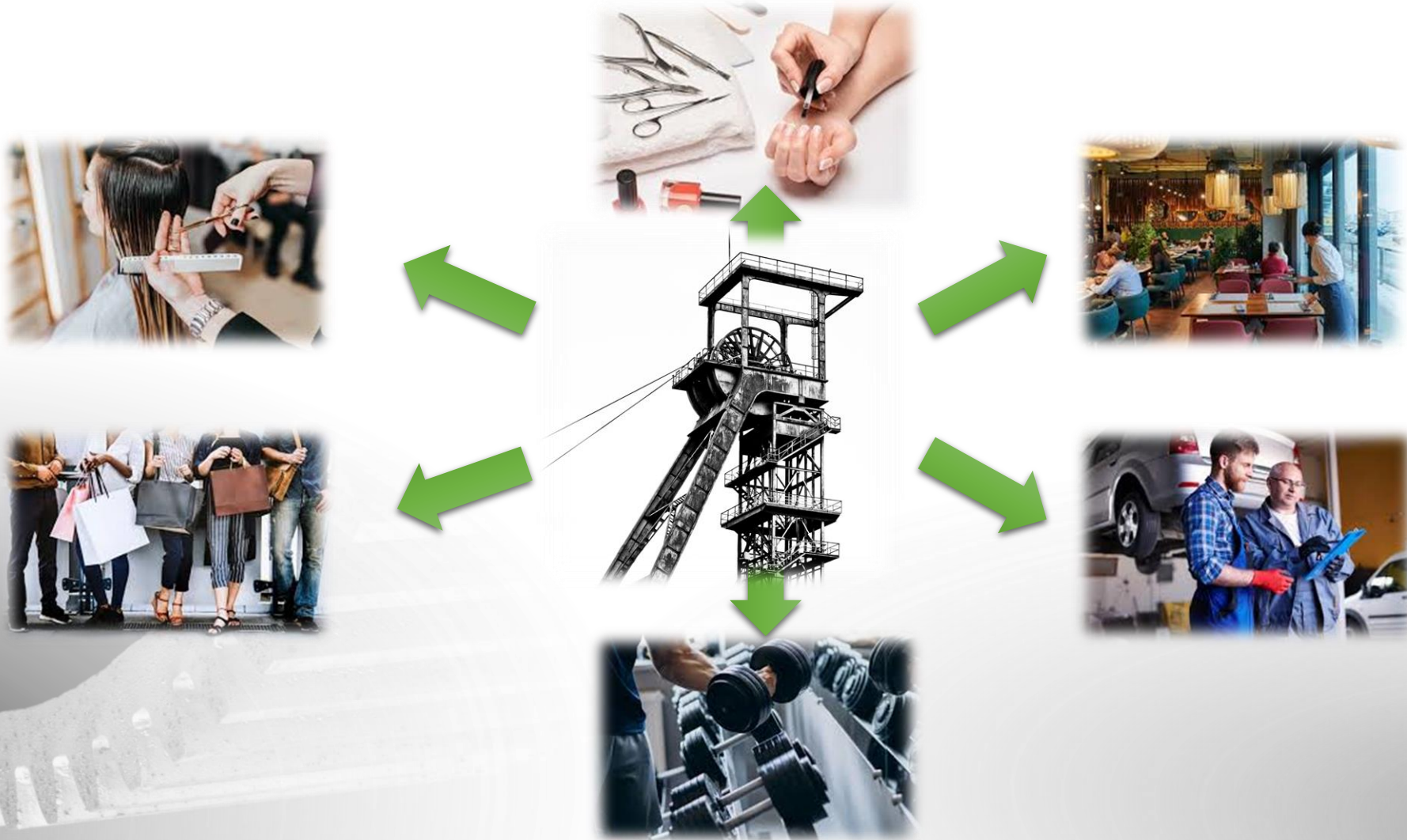

Kooperacje dużych firm

FAMUR -> ok. 3 000 stałych kooperantów

Podmioty funkcjonujące dzięki dostarczaniu produktów oraz świadczeniu usług górnikom i ich rodzinom.

Liczba pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwach okołogórnictwch – różne szacunki.

Źródło:

- Instytut Badań Strukturalnych
- Centrum Badań i Rozwoju UE
- Górnictwa Izba Przemysłowo-Handlowa

Ekspertyza konsekwencji likwidacji kopalń węgla kamiennego dla sektora okołogórniczego oraz sytuacji społeczno-gospodarczej w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem regionu Śląska **ETAP I**

Wariant pesymistyczny:
W przedsiębiorstwach okołogórnich w ciągu 30 lat transformacji pracy straci łącznie 75,87% osób, co stanowi 63,23% wszystkich pracowników tych firm.

Wariant pesymistyczny. W oparciu o pytanie 4.1. z ankiety założyliśmy, że ograniczenie wydobycia w górnictwie powoduje proporcjonalną do stopnia powiązania wyrażonego w wartości przychodów generowanych z transakcji z kopalniami i przedsiębiorstwami okołogórnichymi likwidację stanowisk pracy w przedsiębiorstwach okołogórnich, co oznacza redukcję zatrudnienia o 63,23%. Liczba zlikwidowanych miejsc pracy w przedsiębiorstwach okołogórnich w wariantie pesymistycznym: **75.876 etatów** w ciągu 30 lat.

Zestawiając ze sobą spadające wydobycie wraz z szacowanym spadkiem zatrudnienia w przedsiębiorstwach okołogórnich w kolejnych latach można wykreślić trzy krzywe prezentujące sumaryczne liczby zlikwidowanych w wyniku transformacji górnictwa w Polsce miejsc pracy w przedsiębiorstwach okołogórnich. Zależności te przedstawiono na rysunku 1.

Rysunek 1. Liczba zlikwidowanych stanowisk pracy w przedsiębiorstwach okołogórnich w wariantie optymistycznym, prawdopodobnym i pesymistycznym w kontekście spadku wydobycia węgla kamiennego w latach 2021-2050

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie analizy wykresów można zauważyć, że w okresie 2021-2033 spadki liczby miejsc pracy będą relatywnie niewielkie, co jest związane z wyjątkowo ostrożnym planem wygaszania kopalń ustalonym przez rząd ze stroną związkową i pracodawcami. Potem jednak

EKSPERTYZA DOTYCZĄCA KONSEKWENCJI LIKWIDACJI KOPALN WĘGLA KAMIENNEGO DLA SEKTORA OKOŁOGÓRNICZEGO ORAZ SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ W POLSCE

Etap I

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

SYTUACJA PRZEDSIĘBIORSTW OKOŁOGÓRNICZYCH W POLSCE

Opracowanie wykonane na zlecenie:

Katowice, grudzień 2020

najstarszy podmiot ma 180 lat tradycji, a najmłodsza z badanych firm istnieje zaledwie od 2 lat.

Najwięcej, bo 42% badanych podmiotów wskazało na branżę przetwórstwa przemysłowego, następnie 51 spośród badanych podmiotów wskazało górnictwo i wydobywanie, 17 i 16 podmiotów odpowiednio wskazało na działalność profesjonalną, naukową i techniczną oraz handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, 12 – pozostała działalność usługowa. W pozostałych przykładach branż wg PKD liczba badanych przedsiębiorstw nie przekroczyła 7. W znaczącej większości, bo w 109 przypadkach, dominującym profilem działalności była produkcja, 54 firmy zajmowały się przede wszystkim działalnością usługową, 23 podmioty wskazały na przede wszystkim działalność handlową, a mieszany profil wskazało 18 firm. Zdecydowana większość przedsiębiorstw miała formę organizacyjno-prawną spółki kapitałowej, 31 spośród badanych firm to spółki osobowe, 19 zarejestrowanych podmiotów miało formę działalności gospodarczej, 24 firmy wskazały na inną formę organizacyjno-prawną. Geograficzną dyspersję przedsiębiorstw objętych badaniem prezentuje rysunek 3.

Rysunek 3. Geograficzne rozmieszczenie badanych przedsiębiorstw
Źródło: opracowanie własne

Niektóre wnioski z badań przedsiębiorstw okołogórniczych (próba 207 przedsiębiorstw)

- Przedsiębiorstwa okołogórnicze są silnie powiązane z funkcjonowaniem kopalń (63% przychodów badanych przedsiębiorstw pochodzi z transakcji z kopalniami lub innymi przedsiębiorstwami okołogórniczymi);
- **82%** badanych przedsiębiorstw odnotowało spadki obrotów z branżą górniczą (dla 26% z nich są to spadki zagrażające kontynuacji działalności);
- **64%** badanych przedsiębiorstw odczuło trudności związane z płynnością wynikające z problemów płatniczych branży górniczej;
- Jedna trzecia badanych przedsiębiorstw okołogórniczych deklaruje, że w sytuacji utraty wpływów od górnictwa upadnie;
- Niemal dwie trzecie pracowników przedsiębiorstw okołogórniczych nie ma kompetencji, by natychmiast podjąć pracę w innej branży;
- W przeważającej mierze przedsiębiorcy nie widzą możliwości prostej zmiany profilu działania, celów i strategii, a ich pracownicy boją się zmian i są przywiązani do swojej pracy.

**Konieczne jest wsparcie firm okołogórnich
w okresie transformacji !**

Przykłady instrumentów wsparcia dla pracowników podmiotów działających w otoczeniu górnictwa

1. Objęcie określonych grup pracowników niektórymi świadczeniami socjalnymi, jak np.: prawo do wcześniejszej emerytury, jednorazowa odprawa pieniężna, pokrycie kosztów przekwalifikowania lub założenia własnej działalności gospodarczej.
2. Stworzenie regionalnych programów doskonalenia i zmiany kwalifikacji pracowników przedsiębiorstw okołogórnich.
3. Dofinansowanie szkoleń i egzaminów praktycznych z zakresu kompetencji twardych, powiązanych z obecnym profilem wykształcenia i doświadczenia.
4. Dofinansowanie rozwijania znajomości języków obcych.
5. Wsparcie dla tworzenia nowych stref ekonomicznych, sprzyjających powstawaniu nowych miejsc pracy.
6. Wsparcie w pozyskiwaniu kompetencji związanych z Krajowymi Inteligentnymi Specjalizacjami.

Przykłady instrumentów wsparcia dla firm i instytucji działających w otoczeniu górnictwa

1. Zmiana zakresów i rozszerzenie dostępnych obecnie ofert wsparcia takich instytucji jak np.: BGK, ARP, PARP, KUKE, tak aby działały nie na zasadach komercyjnych, ale oferowały realne wsparcie dla MŚP działających w otoczeniu górnictwa.
2. Zapewnienie środków na restrukturyzację lub zmianę profilu działalności
 - preferencyjne finansowanie inwestycji w urządzenia, linie produkcyjne, budynki czy procesy zmierzające do opracowania nowych innowacyjnych technologii, produktów i usług,
 - zagwarantowanie udziału na preferencyjnych warunkach przedsiębiorstw branży okołogórnictwa w łańcuchach inwestycyjnych projektów realizowanych w obszarze transformacji polskiego sektora energetycznego (np. Offshore, Inshore, PV, wodór),
 - sfinansowanie programów pomocowych obejmujących m.in. wsparcie techniczne i pomoc ekspertów,
 - zapewnienie dostępu, na preferencyjnych warunkach, do instrumentów finansowych, umożliwiających restrukturyzację przedsiębiorstw poprzez wytypowanie państwowych instytucji, dedykowanych do ich finansowania,
 - pomoc finansowa na automatyzację i cyfryzację, wykorzystanie Digital Marketingu i rozwój e-commerce.

Przykłady instrumentów wsparcia dla firm i instytucji działających w otoczeniu górnictwa

3. Wsparcie promocji polskich przedsiębiorstw za granicą
 - wykupywanie przestrzeni na targach i wydarzeniach branżowych dla polskich firm, tzw. polski pawilon,
 - aktywne uczestnictwo instytucji państwowych w międzynarodowych wydarzeniach branżowych, także w zakresie partycypacji w kosztach,
 - ubezpieczenie kredytów eksportowych, aktywów zagranicznych, należności eksportowych,
 - dofinansowanie kredytów eksportowych (np. DOKE),
 - udzielanie kredytów na preferencyjnych warunkach zagranicznym nabywcom polskich maszyn i urządzeń górniczych.

Przykłady instrumentów wsparcia dla firm i instytucji działających w otoczeniu górnictwa

4. Preferencje podatkowe i parapodatkowe

- bezpośrednie zaliczenie do kosztów uzyskania przychodu utraconych należności od spółek górniczych oraz środków trwałych zlikwidowanych na skutek zmiany działalności,
- wprowadzenie przyspieszonej amortyzacji środków trwałych dla przedsiębiorstw przebranżawiających się,
- wprowadzenie zwolnienia lub obniżenie stawek podatku od nieruchomości dla przedsiębiorstw z branży okołogórnictwa prowadzących działalność na terenach dotkniętych restrukturyzacją,
- wprowadzenie obniżonej lub zerowej stawki podatku VAT na produkty dla branży górniczej,
- zmniejszenie obciążeń związanych z kosztami zatrudnienia pracowników.

Przykłady instrumentów wsparcia dla firm i instytucji działających w otoczeniu górnictwa

5. Inne:

- wsparcie obejmujące częściowe regulowanie zobowiązań płacowych w okresach braku płynności finansowej spółek,
- przejmowanie ryzyka kontrahenta przez instytucje finansujące, ubezpieczenie należności, gwarancje spłaty niezaspokojonych przez kopalnie należności,
- wdrożenie dedykowanych programów ubezpieczeniowych (OC, majątkowe i inne),
- wprowadzenie instrumentów ochronnych przeciwko importowi niektórych maszyn i urządzeń górniczych spoza terenu Unii Europejskiej.

Dziękuję za uwagę

Janusz Olszowski
Prezes Górniczej Izby Przemysłowo-Handlowej